

СТАНОВИЩЕ

относно процедура за придобиване на научна степен

„Доктор на филологическите науки“

Професионално направление: 2.1. Филология;

Научна специалност: История на българската литература

Тема на дисертацията: „Социокултурни и литературни присъствия на възрожденската книга в българската литература от XIX и XX век“

Автор: доц. д-р Елена Славова Гетова

Вносител: проф. д.ф.н. Цветан Ракъовски

I. Данни за процедурата и за кандидата. До това последно и официално открито заседание процедурата се провежда съобразно със ЗРАСРБ и Правилника за неговото прилагане в ПУ „П. Хилендарски“. Елена Гетова е избрана да изпълнява академичната длъжност „доцент“ през октомври 2007 г. Притежава солиден преподавателски актив в университетския формат на програмите, свързани с историята на българската литература.

II. Описание на научните трудове – основен и съпътстващи.

След 2008 г., когато ѝ е присъдена академичната длъжност „доцент“ (28.02. – ВАК), кандидатът има 15 публикации (признати от Комисията по целесъобразност), от които 5 са в специализирани издания. Водещата им тема е свързана с процесуални проблеми от целостта на дисертационната теза.

Прави впечатление в публикациите на кандидата как постепенно нараства и добива плътност идеята за разнофункционалната природа на възрожденската книга – от мястото ѝ библиотеките (Богоров – Каравелов) през артикулациите на представите за полезност (землеописателните аранжimenti на българското и стопанските назначения на таланта) до това как възрожденската книга си проправя път из процесуалните по-тайности и се сдобива с роля на интертекст в поствъзрожденското време и неговата литература.

Искам да насоча вниманието на колегията към перспективата на публикациите – доц. Гетова се справя с идеята си още в 2009-2010 г. и не се лута из дълбоките води на проблема, не го изчиства в движение. Напротив – всяка следваща нейна публикация е вървеж напред в интерпретацията на научния обект.

III. Научни приноси. Дисертацията опитва да обособи своя обект като зона на преплитане между художествени – ситуативни (обективни) – ролеви (пропедевтични) силуети на възрожденската книга. Според мен съвсем уместно е първоначалното обезпечаване на територията с доверието в *социокултурното* като определение на интерпретативната рамка. Но разполовяването на едното пространство, където ще се търси възрожденската книга (социалното), от другото (литературното) пространство означава, че това са две и то различни среди, в които „присъства“ книгата. А всъщност средата е една.

Иначе има много истина в това сдвояване между литература и култура, литература и социални контексти. Какво, ако не социологически аспекти, са различните сфери, из които се разхвърля книгата: тя е канон-създаваща, но и публична; тя е обучаваща, но и услаждаща; има показно място в библиотеката (частна или читалищна), но се носи и в дисагите, пък и се крие в долапа – там са ценностите (на г-н Фратю), защото книгата може да бъде и опасна. Както могат да са опасни мустаците на хаджи Нончо, защото напомнят Филип-Тотювите. Но книгата в чичовската библиотека е странно имперсонална – героите на Вазов употребяват заглавия, а не техните автори. И това е процес на вторична фолклоризация на книгата – когато тя се връща в анонимността.

Елена Гетова е изследвала този сложен функционален потенциал на книгата – авторът не утежнява изказа и идеологията на труда си с историкографски и „иконописни“ рефлексии, каквито лесно могат да се породят от дисертационната ѝ тема. В търсене на социокултурния резонанс на книгата през XIX век тя чертае границата между „всяка книга“ и „литературната книга“. И това трябва да бъде важен дял в говоренето на на-

шето научно жури. Защото в това е социалната енергия на книгата (особено в XIX в.) – тя има променлив рецептивен филтър: едни са читателите на Богоровите стопански издания, други са тези, които търсят ръководства по словесност, трети и съвсем различни са читателите на въобразените светове на Войников или Пиер дьо Лапрад.

В дисертацията има няколко удоволствени места, свързани с проблеми, които ме интересуват: Как се създава читател? – Има ли такова нещо като образователната стратегия? – Ако няма, българският читател със сигурност е обречен да го засипват с еkleктика – такава, като в Ръководствата по словесност. По друг начин казано, в дисертацията усилено се коментира (вж. частта за Богоров, за Каравелов, за чичовските потайности) през различни гледни точки тази институционална стихийност на книгата на XIX век. Тя може да бъде по енциклопедично еkleктична, когато сочи „разни образци“ на словото (т. е. множествена), често може да бъде и специфицирано-стопанска (т. е. монолитна), но особено след началото на 60-те г. на XIX век възрожденската книга слага хоризонт пред дебатите за езика.

В този смисъл канон-създаващите рефлексии на Христоматиите и Ръководствата ще бъдат спорни – най-малкото защото има съмнения дали става поезия на български език. От този риторически въпрос се ражда тоталният снижаващ друг въпрос: какво може да очакваш то такава „испаднала книжнина“? В дисертацията тези страници (ч. II, гл. 2 и 3) са особено плътни в усилието си да легитимира възрожденската книга като символен капитал с национално значение.

IV. Забележки. Ще посоча две бележки към текста на доц. Гетова. 1) Споделям мнението от предварителното обсъждане за натежаващата първа част, в която твърде обширно и безкоментарно се разполага блок от текстове, често пъти трудни за сговаряне с идеята на дисертацията; 2) В моите очи бележките под линия често преминават границите на поносимостта – под линия стои уточняващ текст, който не бива да става друг основен текст.

V. Заключение. Според мен дисертацията „Социокултурни и литературни присъствия на възрожденската книга...“ е завършена, има приносен характер със своите идеи и трябва да бъде подкрепена с гласуването на Научното жури.

Давам своя положителен вот „ДА“ за присъждане на научната степен „доктор на филологическите науки“ на доц. д-р Елена Гетова.

20.04.2017 г.

Благоевград

Автор на становището:

(проф. д.ф.н. Цветан Ракъовски)